

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XLVII. Credulitas nimia in delationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

Deum confugiendum erit, qui solus huic malo remedium adhibere potest.

Proderit in primis, si in omni delatione, tacitus apud se Superior cōsideret, eadem grauioraque è paribus initiis ac suspiciōibus de se dici posse. se proinde si delati loco statuerit, cogitaueritq; quid in simili causa concedi sibi vellet, non magno negotio remedium malo reperiet.

CAPVT XLVII.

Credulitas nimia in delationibus.

INgens, maximè in Superiore, malum, cū facilis in delationes, credulus in narrata, descendit in executiones falsis sapè delationibus innitentes. præproperum vitium, quo nō pauci magnorum circumuenti, exercitus, respublicas, regna & imperia in vnam secum ruinam traxerunt, omnibus ipsi, ac vita demum exuti. Cadūt hoc malo primi exercituum ductores, primi in toga, primi in muneribus, & à purpura primi: cū faciles in criminationes Principes, antè perimunt, bonis fortunifque exuunt, exilio damnant, quàm ex verorem intellexerint; luuntque post præpropera consilia ex credulitate nata, sera &
non

non reuocanda, nec remedianda pœnitudine.

Eadem in omni hominum genere reperies. quod non in vno aliquando resedit Religioso, viro magno. grande malum, & Religioni in primis noxiū: hoc enim vno, primi non rarò virtute, ingenio, eruditione, rerumque agendarum dexteritate, in gloriam vitam ducunt, & à quibus sperari poterant maxima, iacent neglecti, & ignavos transigunt annos, quos rara felicitate, & Religionis bono decurrere poterant. & secuta non rarò mors in primis ingenijs, dum neglectum hunc è falsa denunciatione natum, credulitate fœtum, superare non potuerunt, indignitate victi; maximè dum innocentia tegerentur, animusque sibi constaret recti bonique conscius: nec purgandi locum relictum viderent, Superioris animo delatione præoccupato & obfesso.

Comes deinde credulitati temeritas est, prorumpitque quicumque illa tenetur, in temerarios plurimùm ausus, ac nulli magis quàm ipsi pœnitendos; vt nihil aberrauerim si præcipitio non tantùm proximam, sed è præcipitio pendulam credulitatem dixerò, minimo motu in præceps agendam.

Malum supra quàm credi potest, vt omni

ni

ni reipub. sic Religioni noxium. neque mag-
ni quidquã sperari iam potest, postquam
animum credula hæc facilitas occupaue-
rit. nam vt in omni propè contubernio
non defunt, qui Superiorum venantur au-
res, ingerunt placentia; si propensos in
delationes sentiant, proni iam ipsi ad hæc
mala totis viribus ruunt in gratas Supe-
rioribus delationes, & materiam creduli-
tati suggerunt fœcundi flammaram ha-
rum incētores, ab omni meritò Religione
eliminandi. nam quæ tuta innocentia erit,
cùm delatoribus Superiorum credulitate
vltro ostia aperiantur, prouocenturque il-
lorum facilitate in malefidas plurimùm
narrationes? aut quis cuique animus ad
magna, si & hæc patere calumniæ vide-
rit? continebit se quisque deteriorum me-
tu, nec vires in apertum diffundet, stringet
potiùs, quas plurimorum bono laxare po-
terat, habenas; & inter ignauas cogitatio-
nes vitam transiget, multorum alioqui sa-
luti impendendam.

Cùm deinde credulus omnis facilis sit
in suspiciones, maximè sinistras, & timori-
bus plenas, suspecta que habeat omnia, &
in minimis maxima perhorrescat; fit vt in-
quietam vitam transigat, nulli fidus, nulli
fidat: atque hinc perpetuis agitatus ani-
mo.

morum fluctibus, continuis tempestati-
bus iactatur: nulloque certo stabilique li-
tore constitutus, in omnem partem pulsa-
tur, ignarus cui stationi adhærescat, cui
credat. quam rem longissimè ab omni Re-
ligionis tranquillitate, portuque illius ab-
esse nemo non videat.

Neque tamen nimia in alios esse confi-
dentia consultum est; sed neque diffiden-
tia nimia. non obfirmet animum ad om-
nem delationem, non aperiat ad omnem,
ut nec omnia, nec nihil credat: medius
inter Charybdes Scyllasque has tutus
enavigabit; tentabit vtrunque breuia pru-
dentia suæ bolide, vitabitque prouida cir-
cumspeditione sua, quidquid quaqua parte
nafragio timendum. nam & nulli fidem
adhibere, solisque oculis suis credere, per-
tinacis ingenij est, sibi que potius quam
publico nati; omnia credere, ingentis ple-
na periculi res est, & imperio imprimis no-
xia. ut meritò dicat Sapiens: *Qui credit citò,* Ecc. 19
leuis est corde, & minorabitur. & Audisti verbū
aduersus proximum tuum? commoriatur in te,
fidens quoniam non te dirumpet. à facie verbi
parturit fatuus, tanquam gemitus partus in-
fantis.

Reme-

Remedia.

Moram dare, certumque sibi tempus præscribere, vtilissimum erit; ferè enim calida in his delationibus consilia penitenda sunt.

Numquam ad sententiam, quacunque etiam in re descendere parte inaudita.

Reo potissimã semper aurem præbere, plusque huic, quàm accusatori indulgere.

Suspectum omnem delatorem habere, ne qua auersionis, æmulationis, inuidentię, aut odiorum causa intercedat. Condicio dein illius perpendenda, vita, mores, ingenium: num consuetudine, aut natura facilis ad delationem, pronusque ad suspiciones, & res supra fidem augendas. examinandi etiam sigillatim si qui verbis factisue interfuerint, ponderandaque singula. circumstantię etiam accuratè dispiciendæ, & quidquid fidem facere ac derogare potest. considerandum etiam, audieritne delator, an aliorum ore referat, aliorum oculis, an suis: considerabit proinde prudens gubernator singula, audiet omnes, repellet neminem, credet paucis, ac non nisi longo vsu probatissimis: discutiet narrata, personam intuebitur deferentis & dela-

delati; num quæ odia & emulationes intercurrent, num quæ animorum commotiones, aut nocendi studium; quibus rationibus delatæ res firmentur, quibus testibus, qua ex causa dicta factaq; qua mente. vitam etiam intuebitur vtriusque præteritam, moresq; præsentis; plusque semper reo tribuet, quàm accusatori, in rationum maximè personarumque paritate, aut non magna imparitate. Deo seriis precibus, tacitisque, etiam in rebus secretis, aliorum orationibus res commédanda.

In omni delatione cogitare, posse subesse falsum, posse falli delatorem, posse affectu in transuersum duci, posse aliud intercessisse, quod aut delictum minuat, aut vniuersum tollat; aliaque huius generis.

Prudenter monet Hieronymus: *Nec ob-
trektoribus auctoritatem de consensu tribuas,
ne eorū vitium nutrias annuendo. Noli, inquit
Scriptura, consentaneus esse cum derogantibus
aduersus proximum tuum, & non accipies super
illum peccatum. & alibi: Sepi aures tuas spinis,
& noli audire linguam nequam. nihil enim tam
inquietat animum. nihil est quod ita mobilem
mentem ac leuem faciat, quàm facile totum cre-
dere, & obtrektorum verba temerario mentis
assensu sequi. Hinc enim crebrae dissensiones,
hinc odia iniusta nascuntur. hoc est quod sepe de*

R r ami-

*Epist. ad
Celan-
tiam.*

amicissimis etiam inimicos facit, dum concordem quidem, sed credulas animas maleloqua lingua dissociat.

CAPVT XLVIII.

Nimia commendationes & depressiones.

Suspectum dicendi genus, & quod fidem verbis adimit, eleuatque omnia propè rationum pondera & momenta. nimis enim propensam in alterutram partem voluntatem ostendit. quare suspicionem non tam rationis, quam affectus ingenerat; facitque vt etiam rationibus, aliqui solidis, non parum derogetur. priuata namque aliqua talem necessitudine, cæco quodam amoris affectu, aut speratis emolumentis, & dignitatum ac commodorum suorum accessionibus, duci auditores arbitrantur.

Inde grandia nascuntur præiudicia, amoris aut odij, & neutri fides adhibetur, vtrique abrogatur, cum in illo rationem ab amore, in hoc ab odio vinci arbitrentur. temperabit proinde dictionem, & plus illi modestiæ, quam caloris intersperget quisquis apud viros rerum intelligentes fidem sperat. in populo plebeque infima,
plus